



Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS pārbaudes lietā Nr.2018-46-4F Rīgā

2019.gada 3.aprīlī

Nr.6-6/10

Par prokuroru rīcību pieteikuma par jaunatklātiem apstākļiem sākotnējā pārbaudē

Tiesībsargs 2018.gada 12.septembrī saņēma Jūsu un [...] 2018.gada 12.septembra iesniegumu (reģistrēts 12.09.2018 ar Nr.1267), Jūsu 2018.gada 21.septembra iesniegumu (reģistrēts 21.09.2018 ar Nr.6-1/813), 2018.gada 3.oktobra iesniegumu (reģistrēts 03.10.2018 ar Nr.6-1/845), 2019.gada 15.februāra iesniegumu (reģistrēts 15.02.2019 ar Nr.6-8/23) un 2019.gada 21.februāra iesniegumu (reģistrēts 21.02.2019 ar Nr.6-8/30) kā papildinājumus pie 2018.gada 12.septembra iesnieguma. Iesniegumā lūdzat ierosināt pārbaudes lietu sakarā ar Jūsu pārstāvam komercsabiedrību pamattiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpumu saistībā ar prokuratūras rīcību Jūsu pieteikuma par kriminālprocesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem izskatīšanā.

Ar 2018.gada 3.oktobra vēstuli Nr.6-1/1552 tikāt informēts, ka, lai izlemtu jautājumu par lietas ierosināšanu, kas attiecas uz pieteikuma par kriminālprocesa atjaunošanas sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem sākotnējo pārbaudi prokuratūrā, vispirms ir nepieciešams iegūt papildu informāciju no Tieslietu ministrijas un Ģenerālprokuratūras.

Tiesībsargs pēc pieprasītās informācijas saņemšanas un izvērtēšanas, kopsakarā ar Jūsu iesniegumos norādīto, pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 24.panta otro daļu, 2018.gada 10.decembrī pieņēma lēmumu **ierosināt pārbaudes lietu** par iespējamo Latvijas Republikas Satversmes 92.panta 1.teikuma pārkāpumu saistībā ar Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētās prokuratūras prokuroru rīcību, veicot Jūsu iesniegtā pieteikuma par jaunatklātiem apstākļiem sākotnējo pārbaudi.

Ar 2019.gada 13.marta tiesībsarga vēstuli Nr.6-8/45 tikāt informēts, ka sakarā ar nepieciešamību saņemt papildu pieprasīto informāciju, pārbaudes lietas izskatīšanas termiņš tiek pagarināts līdz 2019.gada 25.martam.

Pārbaudes lietas ietvaros pēc normatīvo aktu un judikatūras izpētes, iepazīšanās ar saņemto informāciju no Tieslietu ministrijas, Ģenerālprokuratūras un Rīgas Stradiņa universitātes vadošā pētnieka Dr. iur. Jāņa Baumaņa, sniedzu šādu atzinumu.

1. Kā izriet no lietas faktiskajiem apstākļiem, tad Jūs būdams [..] pilnvarotais pārstāvis 2018.gada 16.janvārī vērsāties Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētajā prokuratūrā (turpmāk – ONCNSP) ar pieteikumu par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu atjaunošanu kriminālprocesā Nr.[..] sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem (turpmāk arī – Pieteikums). Pieteikums, vadoties no Kriminālprocesa likuma (turpmāk arī – KPL) 655.panta otrās daļas 3.punkta, tika pamatots ar Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2017.gada 8.novembra spriedumu lietā Nr.[..]. Uz minēto Pieteikumu saņēmāt ONCNSP prokurores V.Džeņevas 2018.gada 12.februāra atbildi, saskaņā ar kuru Jūsu Pieteikums tika atstāts bez izskatīšanas. Minētais tika pamatots ar to, ka Jūsu Pieteikuma izskatīšanai nav piemērojama KPL 62.nodaļā noteiktā kārtība un tas satur sūdzību par tiesas lēmumu, kas saskaņā ar KPL 631.panta trešo daļu nav pārsūdzams.

Sekojoši Jūs 2018.gada 3.maijā atkārtoti vērsāties ONCNSP ar pieteikumu par atkārtotas pārbaudes veikšanu sakarā ar 2018.gada 16.janvāra pieteikumu par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu atjaunošanu kriminālprocesā Nr.[..] sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. 2018.gada 7.jūnijā ONCNSP virsprokurora vietniece E.Jonikāne, vadoties no KPL 657.panta ceturtais daļas, pieņēma lēmumu par Jūsu pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas. Uzskatot, ka prokurores lēmums pēc būtības atbilst prokurora lēmumam par pieteikuma noraidīšanu, Jūs 2018.gada 18.jūnijā vērsāties Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā ar sūdzību par ONCNSP virsprokurora vietnieces E.Jonikānes 2018.gada 7.jūnija lēmumu kriminālprocesā Nr.[..]. Ņemot vērā, ka ONCNSP virsprokurora vietnieces E.Jonikānes 2018.gada 7.jūnija lēmums saskaņā ar KPL 657.panta ceturto daļu nav pārsūdzams, Jūsu sūdzība ar 2018.gada 21.jūnija Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas priekšsēdētājas I.Krēvicis vēstuli tika atgriezta Jums atpakaļ.

2018.gada 7.augustā Jūs vērsāties Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas prokuratūrā ar pieteikumu par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu atjaunošanu kriminālprocesā Nr.[..] sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Pieteikums, vadoties no KPL 655.panta otrās daļas 3.punkta, tika pamatots ar Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2017.gada 8.novembra spriedumu lietā Nr.[..]. Uz minēto Pieteikumu Jūs saņēmāt ONCNSP virsprokurora vietnieces E.Jonikānes 2018.gada 5.septembra atbildi, saskaņā ar kuru Jūs tikāt informēts, ka, vadoties no KPL 657.panta ceturtais daļas, ir pieņemts lēmums par Jūsu Pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas. Minētais tika pamatots ar to, ka, ja pieteikuma saturs attiecībā uz jau izskatītā pieteikumā norādītajiem jaunatklātajiem apstākļiem pēc būtības nav mainījies, prokurors pieņem lēmumu par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas un paziņo par to pieteicējam.

Sekojoši Jūs 2018.gada 21.septembrī vērsāties ar iesniegumu pie ONCNSP virsprokurora vietnieces E.Jonikānes, lūdzot atkārtoti izvērtēt Jūsu 2018.gada 7.augusta un 2018.gada 16.janvāra pieteikumu par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu atjaunošanu kriminālprocesā Nr.[..] sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. 2018.gada 2.oktobrī ONCNSP virsprokurors A.Čerņišovs sniedza Jums atbildi, norādot, ka pēc iepazīšanās ar krimināllietas Nr.[..] materiāliem, ONCNSP virsprokurora vietnieces E.Jonikānes 2018.gada 7.jūnija un 2018.gada 5.septembra nolēmumiem, konstatēts, ka nav pamata izmantot KPL 46.pantā amatā augstākam prokuroram noteiktos procesuālās kontroles pasākumus.

2. Iesniegumā tiesībsargam izsakāt sūdzības, ka ONCNSP prokurore E.Jonikāne ir pārkāpusi KPL 657.pantā noteikto kārtību, kas attiecas uz pieteikuma par jaunatklātiem apstākļiem pārbaudi. Proti, kā norādāt savā iesniegumā, tad prokuratūrai nav procesuālo tiesību pieņemt lēmumu par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas, ja prokurors nepiekrīt pieteikuma pamatojumam. Norādāt, ka konkrētajā gadījumā prokurore sniedza pieteikuma par jaunatklātiem apstākļiem argumentu novērtējumu, tādējādi sniedzot vērtējumu par pieteikumu pēc būtības, kas atbilstoši KPL 657.panta piektajai daļai veicama jaunatklātu apstākļu izmeklēšanas ietvaros. Norādāt, ka likumdevēja mērķis bija KPL 657.panta trešajā daļā noteikt informācijas minimumu, kam jābūt ietvertam pieteikumā par jaunatklātiem apstākļiem. Norādāt, ka Jūsu 2018.gada 16.janvāra Pieteikumā ir norādīta visa KPL 657.panta trešajā daļā noteiktā informācija, lai pieteikums par procesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem tiktu izskatīts pēc būtības KPL 62.nodaļas kārtībā. Turklāt prokuroram, pieņemot lēmumu KPL 657.panta ceturtais daļas kārtībā, netiekot nodrošināta tiesas kontrole pār prokurora lēmumu, lai gan tas bija likumdevēja mērķis, pieņemot 2017.gada 30.marta grozījumus KPL. Līdz ar to prokuroram, vērtējot pēc būtības 2018.gada 16.janvāra Pieteikumā ietvertos argumentus un vienlaikus sniedzot procesuāli nepārsūdzamu 2018.gada 7.jūnija lēmumu par Pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas, Jūsu ieskatā tiek pārkāptas pārstāvam komercsabiedrību tiesības uz taisnīgu tiesu.

Tāpat izsakāt sūdzības par ONCNSP virsprokurora vietnieces E.Jonikānes 2018.gada 5.septembra atbildē ietvērto nolēmumu par Pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas, kas tika pamatots ar KPL 657.panta ceturto daļu – ja pieteikuma saturs attiecībā uz jau izskatītā pieteikumā norādītajiem jaunatklātajiem apstākļiem pēc būtības nav mainījies, prokurors pieņem lēmumu par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas. Norādāt, ka šāds lēmums ir procesuāli nekorekts, jo tas pamatots ar procesuālo noteikumu, kas noteic pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas, ja pieteikuma priekšmets reiz jau tika izskatīts. Taču Jūsu 2018.gada 16.janvāra Pieteikums, uz ko ir atsauce 2018.gada 5.septembra lēmumā, izskatīts netika, bet tika atstāts bez izskatīšanas. Turklāt tika pārkāpta arī KPL 657.panta otrā daļa, jo Jūsu 2018.gada 7.augusta pieteikumu nepamatoti izskatīja tā pati prokurore, kura bija pieņēmusi lēmumu par 2018.gada 16.janvāra Pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas. Kā arī netika ievērota KPL 657.panta pirmajā daļā noteiktā prasība par piekritību pieteikuma izskatīšanā.

Ievērojot minēto, Jūsu ieskatā, prokuratūrā tiek nepamatoti liegtas komercsabiedrību tiesības uz pieteikuma par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem izskatīšanu pēc būtības, tādējādi pārkāpjot Jūsu pārstāvam komercsabiedrību tiesības uz taisnīgu tiesu.

Kā izriet no minētajiem lietas apstākļiem, tad attiecībā uz Jūsu 2018.gada 16.janvāra Pieteikumu prokurors, konstatējot, ka tajā nav ietverta KPL 657.panta trešajā daļā norādītā informācija, atbilstoši šā panta ceturtajai daļai pieņēma lēmumu par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas. Jūsu ieskatā prokurors, pieņemot lēmumu par Pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas, faktiski jau ir veicis pārbaudi par Pieteikumā norādīto informāciju pēc būtības, lai gan tā viņam būtu jāveic, veicot izmeklēšanu. Turklāt, ņemot vērā, ka šis lēmums nav pārsūdzams, Jums nepastāv tiesisko aizsardzības līdzekļu savu aizskarto tiesību novēršanā, kā tas būtu gadījumā, ja negatīvs lēmums tiktu pieņemts pēc jaunatklāto apstākļu izmeklēšanas pabeigšanas (KPL 657.panta septītā daļa).

Tiesībsarga ieskatā šajā jautājumā strīds pastāv par to, vai KPL 657.panta trešajā daļā noteiktais pieteikuma par jaunatklātiem apstākļiem saturs ir atzīstams par formālu, proti, par tādu, kas no pieteicēja prasa tikai formālu prasību izpildi un prokurora sekojošu

izmeklēšanu, vai arī pieteikumā norādāmā informācija ir pārbaudāma pēc būtības vēl pirms izmeklēšanas uzsākšanas.

3. Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92.panta 1.teikums paredz, ka “ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā”. Tāpat arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 6.panta 1.punkts nosaka, ka “ikvienam ir tiesības, nosakot savu civilo tiesību un pienākumu vai jebkuras viņam izvirzītās apsūdzības pamatotību krimināllietā, uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu saprātīgos termiņos neatkarīgā un objektīvā ar likumu izveidotā tiesā [...]”. Satversmes tiesa jau ar 2002.gada 5.marta spriedumu lietā nr.2001-10-01 atzina, ka “prasības, ko taisnīgas tiesas jēdziens izvirza krimināllietas izskatīšanas procedūrai kopumā, attiecināmas arī uz lietas izskatīšanu uzraudzības kārtībā un lietas izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem”¹. Tādējādi arī kārtība, kādā ierosināma procedūra – kriminālprocesa atjaunošana sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem – ietilpst Satversmes 92.panta pirmā teikuma tvērumā².

Satversmes 92.pantā minētais jēdziens “taisnīga tiesa” ietver divus aspektus, proti, “taisnīga tiesa” kā neatkarīga tiesu varas institūcija, kas izskata lietu, un “taisnīga tiesa” kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs process, kurā šī lieta tiek izskatīta³. Neatņemams taisnīgas tiesas elements ir taisnīgs tiesvedības procesa rezultāts, proti, taisnīgs spriedums. Vienlaikus, lai noskaidrotu Satversmes 92.panta jēgu, tas jāaplūko arī sasaistē ar citām Satversmes normām un principiem, tostarp tiesiskas valsts principu. Tiesiskas valsts principa būtiska sastāvdaļa ir tiesiskā noteiktība, kur viens no tiesiskās noteiktības principa izpausmēm ir *res judicata* princips. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka *res judicata* princips veido Satversmes 92.pantā noteikto tiesību uz taisnīgu tiesu saturu. Saskaņā ar šo principu nevienam nav tiesību uz galīga un spēkā esoša sprieduma pārskatīšanu ar mērķi panākt atkārtotu lietas izspriešanu⁴.

Konvencijas 7.protokola 4.panta 1. un 2.punkts nosaka, ka “nevienu nedrīkst no jauna tiesāt vai sodīt krimināllietā tajā pašā valstī par noziedzīgu nodarījumu, par kuru viņš jau ir ticis attaisnots vai notiesāts saskaņā ar šīs valsts likumu un kriminālprocesuālajām normām. Iepriekšējās daļas nosacījumi nekavē atkārtotu lietas ierosināšanu saskaņā ar attiecīgās valsts likumu un soda izciešanas noteikumiem, ja ir jauni pierādījumi vai jaunatklāti apstākļi, vai ja iepriekšējā procesā ir pieļautas būtiskas kļūdas, kas varēja ietekmēt lietas iznākumu”. Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk – ECT) ir atzinusi, ka “krimināllietas atjaunošana ir *prima facie* saderīga ar Konvenciju, tostarp ar 6.pantā paredzētajām garantijām. Tomēr tās izmantošana nedrīkst mazināt taisnīgas tiesas būtību. Citiem vārdiem sakot, atbildīgajām iestādēm pilnvaras atjaunot kriminālprocesu būtu jāīsteno tādā mērā, lai pēc iespējas maksimāli panāktu taisnīgu līdzsvaru starp indivīda interesēm un nepieciešamību nodrošināt krimināltiesību sistēmas efektivitāti. Konvencija nosaka, ka iestādēm ir jāievēro galīgā tiesas nolēmuma saistošais raksturs un jāatļauj kriminālprocesa atjaunošanu tikai tad, ja nopietni leģitīmi apsvērumi pārsniedz tiesiskās noteiktības principu”⁵.

¹ Satversmes tiesas 2002.gada 5.marta sprieduma lietā nr.2001-10-01 secinājumu daļas 4.punkts.

² Sk. Satversmes tiesas 2016.gada 29.aprīļa sprieduma lietā Nr.2015-19-01 12.1.punktu.

³ Satversmes tiesas 2018.gada 14.decembra lietā Nr.2018-09-0103 15.punkts.

⁴ Satversmes tiesas 2016.gada 29.aprīļa sprieduma lietā Nr.2015-19-01 12.2.punkts.

⁵ ECT 2006.gada 27.jūlija sprieduma lietā “Fadin v. Russia”, pieteikums Nr.58079/00, 33.punkts. Sk. arī ECT 2004.gada 20.jūlija sprieduma lietā “Nikitin v. Russia”, pieteikums Nr.50178/99, 56. un 57.punktu.

Arī Satversmes tiesa līdzīgi ir atzinusi, ka kriminālprocesa atjaunošanas sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem funkcija ir atrisināt kolīziju starp taisnīguma un tiesiskās stabilitātes principiem, kas abi vienlaikus ir izsecināmi no tiesiskas valsts idejas. Pēc tam, kad stājies spēkā nolēmums krimināllietā, var atklāties apstākļi, kas, izskatot krimināllietu, netika ņemti vērā, jo nebija vai nevarēja būt zināmi. Šādos gadījumos taisnīgas tiesas un tās elementa – taisnīga sprieduma – nodrošināšanai jāparedz iespēja labot pieļauto netaisnību, atjaunojot kriminālprocesu, lai krimināllietas izskatīšanā tiktu ņemti vērā jaunatklātie apstākļi. Savukārt gadījumos, kad pamats kriminālprocesa atjaunošanai sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem nav konstatējams, taisnīgas tiesas nodrošināšanas labad jāparedz iespēja atteikties atjaunot kriminālprocesu, tādā veidā respektējot spēkā stājušos tiesas nolēmumu un ievērojot *res judicata* principu. Minētais nozīmē, ka tiesību institūta – kriminālprocesa atjaunošana sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem – mērķis ir nodrošināt līdzsvaru divu taisnīgas tiesas satura elementu – *res judicata* principa un taisnīga sprieduma – kolīzijas gadījumā⁶.

Līdz ar to secināms, ka gan taisnīguma princips, gan *res judicata* princips veido Satversmes 92.pantā noteikto tiesību uz taisnīgu tiesu saturu un tie ir būtiski tiesiskuma stiprināšanā kopumā. Tomēr arī to starpā var pastāvēt būtiskas pretrunas gadījumos, kad spēkā stājies tiesas nolēmums, pamatojoties uz noteiktiem apstākļiem, varētu tikt atzīts par netaisnīgu. Tādējādi ir atzīts, ka, lai gan lietā ir stājies spēkā galīgais nolēmums, lieta pie noteiktiem apstākļiem var tikt atjaunota, lai to izskatītu no jauna. Šādos gadījumos priekšroka ir dodama taisnīgam spriedumam, tajā pašā laikā nepamatoti neizjaucot tiesisko noteiktību, kas līdz tam ir pastāvējusi. Līdz ar to lietas atjaunošana nedrīkst būt kā pašmērķis lietas atkārtotai izskatīšanai, bet gan kā tiesību uz taisnīgu tiesu papildu garantija likumā tieši noteiktos gadījumos⁷.

4. KPL 655.panta pirmā daļa paredz, ka “atjaunot kriminālprocesu, kurā ir spēkā stājies tiesas spriedums vai lēmums, vai prokurora priekšraksts par sodu, var sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem”. Saskaņā ar KPL 657.panta pirmo daļu “iemesls procesa uzsākšanai jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai ir kriminālprocesā iesaistītās personas, kuras tiesības vai likumiskās intereses tika aizskartas kriminālprocesā, vai tās pārstāvja pieteikums, kā arī informācija, kas iegūta cita kriminālprocesa gaitā, ja ir šā likuma 655.panta otrajā daļā noteiktais pamats. Pieteikums iesniedzams prokuratūrai pēc sākotnējā kriminālprocesa izskatīšanas vietas”. Pieteikumā par jaunatklātiem apstākļiem norāda: 1) tā kriminālprocesa numuru, par kuru iesniedz pieteikumu; 2) šā likuma 655.panta otrajā daļā paredzēto apstākli un tā būtību; 3) ziņas, uz kurām balstīti jaunatklātie apstākļi; 4) iemeslu, kāpēc pierādījumi nebija iesniegti vai pārbaudīti kriminālprocesā; 5) kāda izšķiroša nozīme ir jaunatklātajiem apstākļiem attiecībā uz spēkā stājušos nolēmumu kriminālprocesā; 6) pieteicēja lūgumu (KPL 657.panta trešā daļa).

Atbilstoši KPL 655.panta otrajai daļai likumdevējs par jaunatklātiem apstākļiem ir izdalījis: 1) ar spēkā stājušos tiesas spriedumu vai prokurora priekšrakstu par sodu atzītas cietušā vai liecinieka apzināti nepatiesas liecības, apzināti nepatiess eksperta atzinums, tulkojums, lietisko pierādījumu, izmeklēšanas un tiesas darbību protokolu vai lēmumu viltojums, kā arī citu pierādījumu viltojums, kuri bijuši pamatā nelikumīga nolēmuma pieņemšanai; 2) ar spēkā stājušos tiesas spriedumu vai prokurora priekšrakstu par sodu atzīta tiesneša, prokurora vai izmeklētāja noziedzīga ļaunprātība, kas bijusi pamatā nelikumīga nolēmuma pieņemšanai; 3) citi apstākļi, kas, pieņemot nolēmumu, nav bijuši

⁶ Sk. Satversmes tiesas 2016.gada 29.aprīļa sprieduma lietā Nr.2015-19-01 12.4.punktu.

⁷ Sk. arī Satversmes tiesas 2016.gada 29.aprīļa sprieduma lietā Nr.2015-19-01 12.4.punktu.

zināmi tiesai vai prokuroram un kas paši par sevi vai kopā ar agrāk konstatētajiem apstākļiem norāda, ka persona nav vainīga vai izdarījusi vieglāku vai smagāku noziedzīgu nodarījumu nekā tas, par kuru tā notiesāta vai tai piemērots prokurora priekšraksts par sodu, vai arī kas liecina par attaisnotā vai tās personas vainu, attiecībā uz kuru kriminālprocess bijis izbeigts; 4) Satversmes tiesas atzinums par tādas tiesību normas vai tās interpretācijas neatbilstību Satversmei, uz kuras pamata spēkā stājies nolēmums; 5) starptautiskas tiesu institūcijas atzinums par to, ka Latvijas nolēmums, kas stājies spēkā, neatbilst Latvijai saistošiem starptautiskajiem normatīvajiem aktiem. Atzīmējams, ka šis uzskaitījums ir izsmelošs un nav patstāvīgi paplašināms.

Saskaņā ar KPL 657.panta ceturto un piekto daļu, ja pieteikumā nav ietverta šā panta trešajā daļā norādītā informācija vai pieteikuma saturs attiecībā uz jau izskatītā pieteikumā norādītajiem jaunatklātajiem apstākļiem pēc būtības nav mainījies, prokurors pieņem lēmumu par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas un paziņo par to pieteicējam. Lēmums nav pārsūdzams. Savukārt, ja pieteikumā ir ietverta šā panta trešajā daļā norādītā informācija vai ir iegūta informācija cita kriminālprocesa gaitā, prokurors pieņem lēmumu par procesa uzsākšanu jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai, uzrakstot to rezolūcijas veidā, un veic izmeklēšanu, ievērojot šā likuma noteikumus par pirmstiesas kriminālprocesu, un paziņo par to pieteicējam. Lēmums nav pārsūdzams.

KPL pašreiz spēkā esošais regulējums par kriminālprocesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem tika izstrādāts ar 2017.gada 30.marta likumu "Grozījumi Kriminālprocesa likumā", kas stājās spēkā 2017.gada 26.aprīlī, pamatojoties uz Satversmes tiesas 2016.gada 29.aprīļa spriedumu lietā Nr.2015-19-01. Satversmes tiesa savā spriedumā norādīja, ka "personas pieteikuma par jaunatklātiem apstākļiem izskatīšana ietver pārbaudi, proti, noskaidrošanu: 1) vai pieteikums atbilst tam izvirzītajām prasībām (piemēram, vai pieteikumu iesniedz persona, kas ir tiesīga to darīt, vai tas ir parakstīts, vai ir ievēroti piekritības noteikumi, vai ir ievērots pieteikuma iesniegšanas termiņš, norādīts likumā noteiktais pamats kriminālprocesa atjaunošanai, pievienoti nepieciešamie dokumenti u.tml.); 2) vai pieteikumā norādītie apstākļi pastāv un ir ticami; 3) vai tie agrāk nebija zināmi; 4) vai tie ir būtiski, tas ir, kāda varētu būt to ietekme uz spēkā stājušos nolēmumu kriminālprocesā. [...] šāda sākotnējā pārbaude ir nepieciešama, lai veiktu izmeklēšanu un iegūtu pierādījumus. [...] Personas pieteikuma sākotnējā pārbaude prokuratūrā ļauj atslogot tiesas no nepamatotu pieteikumu izskatīšanas un tādā veidā nodrošina tiesas procesa efektivitāti. Turklāt šis sākotnējais pārbaudes posms ļauj pārliecināties galvenokārt par likumā noteiktā kriminālprocesa atjaunošanas pamata esamību"⁸.

Kā redzams no Saeimas mājaslapā pieejamās informācijas par likumprojekta Nr.660/Lp12 "Grozījumi Kriminālprocesa likumā" izstrādes dokumentiem, tad attiecībā uz KPL 657.panta trešās daļas jauno redakciju tika norādīts, ka, ievērojot minētā Satversmes tiesas sprieduma atziņas, šajā normā tiek noteikts informācijas minimums, kam ir jābūt ietvertam pieteikumā par jaunatklātiem apstākļiem⁹.

Ievērojot Satversmes tiesas spriedumā izteiktās atziņas, kā arī likumdevēja mērķi normas izstrādē, secināms, ka KPL 657.panta trešajā daļā ir noteikts tāds informācijas saturs, kam obligāti ir jābūt ietvertam personas pieteikumā par jaunatklātiem apstākļiem, lai prokurors to vispār vērtētu un skatītu. Līdz ar to ir noskaidrojams jautājums, ciktāl prokuroram ir jāveic šāda pārbaude, lai pārliecinātos, ka pieteikumā par jaunatklātiem apstākļiem ir ietverta KPL 657.panta trešajā daļā norādītā informācija.

⁸ Satversmes tiesas 2016.gada 29.aprīļa sprieduma lietā Nr.2015-19-01 15.punkts.

⁹ <http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/24AB097CD5F63F1EC225809F00474CBD?OpenDocument>

5. Sakarā ar minēto tiesībsargs vērsās Tieslietu ministrijā, lai noskaidrotu ministrijas viedokli KPL 657.panta 3.-5.daļas piemērošanā. Tieslietu ministrija, atbildot uz tiesībsarga informācijas pieprasījumu, norādīja, ka “Kriminālprocesa likuma ceturtajā daļā ir ietverti divi kritēriji, kas var būt par pamatu prokurora lēmuma pieņemšanai par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas, proti, 1) pieteikumā nav ietverta Kriminālprocesa likuma 657.panta trešajā daļā norādītā informācija; 2) pieteikuma saturs attiecībā uz jau izskatītā pieteikumā norādītajiem jaunatklātajiem apstākļiem pēc būtības nav mainījies. Pirmais kritērijs ir vērtējams kā formālu prasību izpilde, t.i., vai pieteikumā ir ietverts Kriminālprocesa likuma 657.panta trešajā daļā paredzētais informācijas minimums. Savukārt otrs kritērijs ir jāpārbauda pēc būtības, bet tas ir pārbaudāms tikai tajos gadījumos, kad persona iepriekš ir bijusi vērsusies ar pieteikumu par jaunatklātajiem apstākļiem un šāds pieteikums jau reiz ir bijis izskatīts, proti, ir jāveic pārbaude attiecībā uz to, vai jaunajā pieteikumā nav norādīts uz tiem pašiem apstākļiem, kas bija par pamatu iepriekšējā pieteikuma izskatīšanai”.

Turpretim Ģenerālprokuratūra, atbildot uz tiesībsarga informācijas pieprasījumu par prokurori praksi KPL 657.panta 3.-5.daļas piemērošanā, norādīja, ka pēc Latvijas Republikas Prokuratūras struktūrvienību virsprokuroru sniegtās informācijas par pieteikumu par jaunatklātiem apstākļiem izvērtēšanas kārtību viņu vadītajās struktūrvienībās no 2017.gada 26.aprīļa apkopošanas, vairumā gadījumu prokurori, izskatot pieteikumus par jaunatklātiem apstākļiem, nav rīkojušies formāli. Proti: “Ja pieteikumos nav bijusi ietverta Kriminālprocesa likuma 657.panta trešajā daļā norādītā informācija, prokurori tomēr veikuši sākotnējo pieteikumu pārbaudi un tikai pēc pārbaudes lēmuši jautājumu par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas. Tāpat secināms, ka pārsvarā pieteikumos par jaunatklātiem apstākļiem personas norāda uz tiem faktiem, kuri jau vērtēti pirmstiesas procesa laikā, tiesas izmeklēšanā, tādēļ tādi pieteikumi pamatā tiek atstāti bez izskatīšanas, jo tie nesatur ziņas par jaunatklātiem apstākļiem.”

[..] “Atsevišķos gadījumos konstatēts, ka prokurori personu pieteikumus par jaunatklātiem apstākļiem formāli atstāj bez izskatīšanas, neuzsākot to pārbaudi, ja pieteikumā ietvertā informācija neatbilst Kriminālprocesa likuma 657.panta trešajā daļā noteiktajam apjomam. Vēršam uzmanību, ka minētais nav vērtējams kā Kriminālprocesa likuma 657.panta nosacījumu pārkāpums. Virsprokuroru sniegtās informācijas apkopošanas gaitā tika vērtēti arī prokuroru lēmumi, kuri tika pievienoti atbildēm. Izvērtējot šos lēmumus, secināms, ka tie ir pieņemti likumīgi un pamatoti, ievērojot Kriminālprocesa likuma 62.nodaļas normas. No prokuroru lēmumiem izriet, ka personu pieteikumi neatbilda KPL 655.panta otrās daļas nosacījumiem par jaunatklātiem apstākļiem, vai, izdarot to pārbaudi, prokurori nekonstatēja jaunatklātus apstākļus, kuri būtu par pamatu jau pieņemtā nolēmuma atcelšanai”.

No minēto institūciju atbildēm secināms, ka to starpā pastāv būtiskas pretrunas attiecībā uz apstākli, ciktāl prokuroram, saņemot pieteikumu par jaunatklātiem apstākļiem, būtu jāveic tā sākotnējā pārbaude, lai noskaidrotu, vai pieteikumā ir ietverta KPL 657.panta trešajā daļā norādītā informācija. Proti, vai pieteikumā norādītā informācija būtu jāuztver kā formālu prasību izpilde un tālāku apstākļu noskaidrošana pēc būtības jāveic izmeklēšanā, vai arī prokurors vēl pirms izmeklēšanas uzsākšanas pārbauda pēc būtības, vai pieteikumā par jaunatklātiem apstākļiem norādītā informācija ir lietā pirmšķietami konstatējama.

Šajā sakarā, tiesībsarga ieskatā, būtiskas ir Senāta izdarītās atziņas, ka “no Kriminālprocesa likuma normām izriet, ka, izskatot personas pieteikumu par

jaunatklātiem apstākļiem, jānoskaidro vairāki lietas taisnīgai izlemšanai būtiski jautājumi, tostarp jautājums par to, vai pieteikumā norādītie apstākļi pastāv un ir ticami, kā arī jautājums par to, vai šie apstākļi ir būtiski, un kāda varētu būt to ietekme uz spēkā stājušos nolēmumu kriminālprocesā. Šo jautājumu noskaidrošana iespējama, prokuroram veicot procesu jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai. Ievērojot to, ka tiesa pati jaunatklāto apstākļu izmeklēšanas funkciju neveic, tai nav cita procesuālā mehānisma, kā iegūt ziņas, lai pārliecinātos, vai pieteikumā norādītie apstākļi atzīstami par jaunatklātiem apstākļiem”¹⁰.

Tādējādi gadījumā, ja prokurors konstatē, ka KPL 657.panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā ir iesniegts pieteikums par kriminālprocesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem un tā saturs atbilst KPL 657.panta trešās daļas nosacījumiem, viņš pieņem lēmumu par procesa uzsākšanu jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai un veic izmeklēšanu. Līdz ar to arī izdarīt secinājumus par to, vai pieteikumā norādītie apstākļi atzīstami par jaunatklātiem apstākļiem, un pieņemt lēmumu par lietas nodošanu izskatīšanai attiecīgajai institūcijai, vai par pieteikuma noraidīšanu, prokurors var vienīgi pēc jaunatklāto apstākļu izmeklēšanas pabeigšanas.¹¹

Līdz ar to secināms, ka prokuroram, saņemot KPL 657.panta pirmajā daļā iesniegtu pieteikumu par jaunatklātiem apstākļiem, un formāli konstatējot pieteikuma atbilstību KPL 657.panta trešajai daļai, ir jāpieņem lēmums par procesa uzsākšanu jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai un jāveic tā izmeklēšana, kuras ietvaros ir jānoskaidro jautājumi, kas attiecas uz to, vai personas pieteikumā par jaunatklātiem apstākļiem norādītie apstākļi vispār pastāv un ir ticami, vai tie agrāk nebija zināmi un vai tie ir būtiski, un kāda varētu būt to ietekme uz spēkā stājušos nolēmumu kriminālprocesā.

6. Vienlaikus tiesībsarga ieskatā ir vērā ņemams Rīgas Stradiņa universitātes Juridiskās fakultātes asociētā profesora pienākumu izpildītāja J.Baumaņa atbildes vēstulē tiesībsargam norādītais, ka “lai uzsāktu jaunatklāto apstākļu izmeklēšanas procesu, jābūt procesa uzsākšanas iemeslam un pamatam. Iemesli procesa uzsākšanai jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai ir paredzēti Kriminālprocesa likuma 657.panta pirmajā daļā. Šie iemesli ir tikai divi: 1) kriminālprocesā iesaistītās personas, kuras tiesības vai likumiskās intereses tika aizskartas kriminālprocesā, vai tās pārstāvja pieteikums; 2) informācija, kas iegūta cita kriminālprocesa gaitā. [...] Savukārt pamats procesa uzsākšanai jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 657.panta pirmajā daļā norādīto, izriet no Kriminālprocesa likuma 655.panta otrās daļas. Proti, likumdevējs paredzēja, ka procesa uzsākšanai jaunatklāto apstākļu izmeklēšanai ir jākonstatē Kriminālprocesa likuma 655.panta otrajā daļā noteiktais pamats. [...] Pielietojot tikai gramatisko (filoloģisko) Kriminālprocesa likuma 657.panta pirmās daļas interpretācijas metodi, var nonākt pie slēdziena, ka likumdevējs, paredzot procesa uzsākšanai jaunatklāto apstākļu izmeklēšanai tādu pašu pamatu kā kriminālprocesa atjaunošanai sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, noteica ļoti augstu pirmo sliekšni, lai spēkā esošs nolēmums tiktu izskatīts no jauna”.

[...] “Saņemot pieteikumu par apstākli, kas nav bijis zināms tiesai vai prokuroram brīdī, kad tika pieņemts nolēmums (KPL 655.panta otrās daļas 3.punkts – autora piezīme), prokurors izvērtē, vai pieteikumā par jaunatklātiem apstākļiem sniegtā informācija pirmsšķietami norāda uz jaunatklāta apstākļa esību. Proti, prokurors pārbauda, vai,

¹⁰ Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2018.gada 20.jūnija lēmuma lietā Nr.SKK-J-133/2018 12.2 punkts.

¹¹ Sk. Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2018.gada 20.jūnija lēmuma lietā Nr.SKK-J-133/2018 12.1 punktu.

pastāvot pieteikumam kā iemeslam procesa uzsākšanai jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai, ir arī pamats procesa uzsākšanai jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai.

Tieši vienota izpratne par pamatu procesa uzsākšanai Kriminālprocesa likuma 655.panta otrās daļas 3.punktā norādītā jaunatklāta apstākļa izmeklēšanai novērstu jebkādus pārpratumus par sākotnējās prokurora pārbaudes apjomu un saturu. Dažāda izpratne par pamatu procesa uzsākšanai jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai varētu būt cēlonis tam, ka Kriminālprocesa likuma 657.panta ceturtajā daļā paredzētajā pieteikuma izvērtējumā sāk vērtēt ne tikai Kriminālprocesa likuma 657.panta trešajā daļā norādītās informācijas esību pieteikumā, bet uzsāk risināt jautājumus par to, vai pieteikumā norādītie apstākļi vispār pastāv un ir ticami, iegūstot papildus ziņas uz kurām balstīts jaunatklātais apstākļis”.

Augstākā tiesa ir norādījusi, ka Kriminālprocesa likuma normu konsekventai ievērošanai, tostarp jautājumā par procesa veikšanu jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai, ir būtiska nozīme tiesiska, pamatota un taisnīga lēmuma pieņemšanā kā prokuratūrā, tā tiesā, jo īpaši gadījumos, ja pieteikums par kriminālprocesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem pamatots ar Kriminālprocesa likuma 655.panta otrās daļas 3.punktu, kurā norādīts uz citiem apstākļiem, kas, pieņemot nolēmumu, nav bijuši zināmi tiesai vai prokuroram.¹² Tiesībsargs uzsver, ka tiesiskā, demokrātiskā valstī nevar pastāvēt situācija, ka šāda valstī svarīga jautājuma risināšanā, kas tiešā veidā ietekmē arī personu tiesības uz taisnīgu tiesu, nepastāv konsekvence un vienota izpratne par normu piemērošanu.

Konkrētajā gadījumā var piekrist Rīgas Stradiņa universitātes vadošā pētnieka Dr. iur. Jāņa Baumaņa liktajam uzsvaram uz KPL 657.panta pirmo daļu. Proti, “iemesls procesa uzsākšanai jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai ir kriminālprocesā iesaistītās personas, kuras tiesības vai likumiskās intereses tika aizskartas kriminālprocesā, vai tās pārstāvja pieteikums, kā arī informācija, kas iegūta cita kriminālprocesa gaitā, ja ir šā likuma 655. panta otrajā daļā noteiktais pamats. [..]”. Līdz ar to likumdevējs ir noteicis, ka, lai vispār uzsāktu procesu jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai, ir jābūt ne tikai personas pieteikumam – iemeslam, ar KPL 657.panta trešajā daļā norādīto informācijas apjomu, bet arī vienam no 655.panta otrajā daļā norādītajiem jaunatklātiem apstākļiem – pamatam. Tajā pašā laikā atbilstoši KPL 657.panta trešās daļas 2.punktam pieteikumā par jaunatklātiem apstākļiem jānorāda šā likuma 655.panta otrajā daļā paredzēto apstākli un tā būtību. Tādējādi, skatoties pēc minētā regulējuma, prokuroram vēl pirms izmeklēšanas uzsākšanas ir jāpārbauda, vai pieteikumā par jaunatklātiem apstākļiem norādītais jaunatklātais apstākļis ir lietā pirmšķietami konstatējams. Vienlaikus tiesībsarga ieskatā šāda pārbaude nebūtu attiecināma tikai uz KPL 655.panta otrās daļas 3.punktā paredzēto apstākli, bet arī uz citiem. Kā, piemēram, KPL 655.panta otrās daļas 4.punkts nosaka, ka par jaunatklātu apstākli uzskatāms Satversmes tiesas atzinums par tādas tiesību normas vai tās interpretācijas neatbilstību Satversmei, uz kuras pamata spēkā stājies nolēmums. Tomēr kā atzīts tiesību doktrīnā, tad lietas izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem nerada jebkurš Satversmes tiesas spriedums, bet tikai tāds, kuram noteikts atpakaļvērsts spēks, turklāt tikai tad, ja spriedumā tas attiecināts uz konkrēto personu, identificējamu personu loku vai vērsts uz visiem¹³. Līdz ar to arī citu jaunatklātu apstākļu gadījumā pārbaudes veikšana ir iespējama.

¹² Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2018.gada 20.jūnija lēmuma lietā Nr.SKK-J-133/2018 12.2 punkts.

¹³ Pastars E. Satversmes tiesas sprieduma nolēmumu daļas izpratne un piemērošanas problēmas. Jurista Vārds, 16.02.2016., Nr.7 (910). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/268088-satversmes-tiesas-spriduma-nolemumu-dalas-izpratne-un-piemerosanas-problemas/>.

Tiesībsarga ieskatā šādā tiesību normu piemērošanas rezultātā viennozīmīgi tiek atslogota prokuratūra no acīmredzami nepamatotiem pieteikumiem, kas, lai gan formāli tiktu aizpildīts pēc KPL 657.panta trešajā daļā noteiktajām prasībām, tomēr pēc tā satura būtu redzams, ka tas ir acīmredzami nepamatots. Tomēr pat šādā gadījumā pašreizējais tiesiskais regulējums personām nenodrošina tām Satversmes 92.pantā nostiprinātās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Proti, atbilstoši KPL 657.panta ceturtajai daļai lēmums par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas nav pārsūdzams. Tātad, ja pieņemtu šādu normu piemērošanu praksē, personai zūd tiesību šo lēmumu pārsūdzēt amatā augstākam prokuroram vai rajona (pilsētas) tiesā. Līdzīgu jautājumu tiesībsargs uzdeva arī Tieslietu ministrijai, uz ko ministrija sniedza atbildi, ka “saskaņā ar KPL 657.panta ceturto daļu tiek pieņemts lēmums nevis par pieteikuma noraidīšanu, bet par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas, kas neliedz pieteicējam vērsties pie prokurora ar jaunu pieteikumu, ietverot tajā informāciju atbilstoši KPL 657.panta trešās daļas prasībām, kā arī norādot uz tādiem apstākļiem, kas iepriekš nav bijuši vērtēti KPL 62.nodaļas paredzētajā kārtībā. Ievērojot to, ka pirmais kritērijs ir formāli vērtējams, bet otrais ir vērst uz to, lai nepieļautu nepamatotu atkārtotu pieteikumu par tiem pašiem apstākļiem vērtēšanu, kā arī to, ka pieteikums ar lēmumu tiek tikai atstāts bez izskatīšanas, uzskatām, ka KPL nebūtu jāparedz, ka KPL 657.panta ceturto daļas kārtībā pieņemto lēmumu pieteicējs var pārsūdzēt amatā augstākam prokuroram vai rajona (pilsētas) tiesā”.

Var piekrist Tieslietu ministrijas norādītajam, ka KPL 657.panta ceturto daļas kārtībā pieņemtais lēmums neliedz personai atkārtoti vērsties prokuratūrā ar pieteikumu par jaunatklātiem apstākļiem. Vienlaikus kā redzams no konkrētās lietas materiāliem, tad ONCNSP virsprokurora vietnieces E.Jonikānes 2018.gada 5.septembra lēmums par Pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas tika pamatots tieši ar konkrēto normu, ka, ja pieteikuma saturs attiecībā uz jau izskatītā pieteikumā norādītajiem jaunatklātajiem apstākļiem pēc būtības nav mainījies, prokurors pieņem lēmumu par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas. Neapšaubāmi šāda prokurora rīcība nonāk pretrunā ar prokurores 2018.gada 7.jūnijā pieņemto lēmumu par Pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas, jo lietā nevar atteikt pieņemt pieteikumu, pamatojot to ar apstākli, ka pieteikuma saturs attiecībā uz jau izskatītā pieteikumā norādītajiem jaunatklātajiem apstākļiem pēc būtības nav mainījies, ja iepriekš ir ticis pieņemts lēmums par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas.

Tādējādi, lai gan pēc savas procesuālās formas KPL 657.panta ceturtajā daļā paredzētais lēmums nav tālāku tiesību izslēdzošs, tomēr minētais piemērs liecina par pretējo. Turklāt bažas raisa arī fakts, ka ONCNSP virsprokurora vietnieces prokurores E.Jonikānes 2018.gada 5.septembra lēmumu par pamatotu atzina ONCNSP virsprokurors A.Čerņišovs, kā arī Ģenerālprokuratūra savā atbildes vēstulē tiesībsargam norādīja, ka, izvērtējot prokuroru lēmumus, kuri tika pievienoti klāt pie virsprokuroru sniegtajām atbildēm, secināms, ka tie ir pieņemti likumīgi un pamatoti, ievērojot Kriminālprocesa likuma 62.nodaļas normas.

Turklāt tiesībsarga ieskatā svarīgi ir norādīt uz apstākli, ka KPL redakcija, kas bija spēkā uz 2017.gada 25.aprīli, paredzēja, ka par kriminālprocesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem prokurors pieņem lēmumu, virza izmeklēšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, ievērojot šā likuma noteikumus par pirmstiesas kriminālprocesu, un paziņo par to pieteicējam. Ja prokurors atsakās atjaunot kriminālprocesu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, viņš par to pieņem motivētu lēmumu un paziņo par to pieteicējam, nosūtot viņam lēmuma kopiju un izskaidrojot tiesības 10 dienu laikā no saņemšanas brīža pārsūdzēt šo lēmumu amatā augstākam prokuroram, kura lēmums nav

pārsūdzams (KPL 657.panta ceturtā un piektā daļa)¹⁴. Līdz ar to šim prokurora lēmumam, kas pēc savas būtības varētu tikt pielīdzināts pašreiz spēkā esošā KPL 657.panta ceturtajā daļā paredzētajam lēmumam, pastāvēja procesuālais tiesību aizsardzības līdzeklis, tādējādi nodrošinot personas tiesības uz pārsūdzību. Turklāt var piekrist [..] pilnvaroto pārstāvju norādītajam, ka prokuroram jautājumā, kas attiecas uz pieteikuma par jaunatklātiem apstākļiem noraidīšanu, pēc pašreizējā tiesiskā regulējuma nebūtu piešķiramas tiesības pieņemt galīgu un nepārsūdzamu lēmumu. Šāds prokurora lēmums būtu pakļaujams tiesas kontrolei.¹⁵

7. Satversmes tiesa jau vairākkārtīgi ir atzinusi, ka likumdevējam *ex officio* arī pēc tiesību normu spēkā stāšanās ir iespēju robežās jāseko līdzi tam, vai tiesību piemērošanas praksē šīs normas patiešām efektīvi pilda savu uzdevumu. Ja tiek konstatēts, ka tiesību piemērošanas praksē tiesību normas nefunkcionē, tad ir nepieciešams tās pilnveidot¹⁶. Vienlaikus Augstākā tiesa ir atzinusi, ka tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpums var rasties ne tikai tajā gadījumā, ja valsts nav izpildījusi savus no Satversmes 92.panta izrietošos pienākumus attiecīgas tiesu institūciju sistēmas izveidošanā un atbilstošu procesuālo normu pieņemšanā, bet arī tajā gadījumā, ja amatpersona veikusi procesu, neievērojot pieņemtās normas¹⁷.

Līdz ar to, lai gan pašreiz spēkā esošās KPL normas, kas regulē jautājumu par kriminālprocesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, praksē efektīvi nepilda savu uzdevumu un nefunkcionē atbilstoši tam mērķim, kādam tās tika radītas, tas nevar būt par iemeslu, lai to piemērošanas rezultātā privātpersonai tiktu radītas nelabvēlīgas sekas.

Ievērojot iepriekšminētos apstākļus, **konstatēju [..] Satversmes 92.panta 1.teikumā noteikto tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpumu** saistībā ar ONCNSP prokuroru rīcību, veicot Jūsu iesniegtā pieteikuma par jaunatklātiem apstākļiem sākotnējo pārbaudi.

Informēju, ka par šajā pārbaudes lietā konstatēto tiesībsargs sniegs rekomendācijas Tieslietu ministrijai un Ģenerālprokuratūrai, lūdzot pārskatīt KPL 657.pantā noteikto regulējumu, kā arī nodrošināt, ka KPL normas, kas attiecas uz procesu jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai, praksē tiks vienveidīgi un efektīvi piemērotas.

8. Visbeidzot vēlos Jūs informēt, ka jautājumā par to, vai Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2017.gada 8.novembra spriedums lietā Nr.[..], vadoties no KPL 655.panta otrās daļas 3.punkta, būtu uzskatāms par jaunatklātu apstākli Jūsu konkrētajā lietā, ir izšķirams un vērtējams pēc būtības atbilstošā jaunatklātu apstākļu pārbaudes procesā, kas līdz šim Jums nav ticis nodrošināts.

Savukārt attiecībā uz Jūsu izteiktajām sūdzībām par piekritību pieteikuma izskatīšanā un apstākli, ka Jūsu 2018.gada 7.augusta Pieteikumu izskatīja tā pati prokurore, kura bija pieņēmusi lēmumu par 2018.gada 16.janvāra Pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas, kas faktiski liecina par Jūsu neapmierinātību saistībā ar prokurora neitralitāti, norādāms sekojošais. KPL 657.panta otrā daļa nosaka, ka “procesu jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai nedrīkst veikt prokurors, kurš kriminālprocesā veicis izmeklēšanas darbības, izmeklēšanas uzraudzību, kriminālvajāšanu vai piedalījies krimināllietas izskatīšanā kādā no tiesu instancēm”. Tiesībsargs pēc iepazīšanās ar Jūsu iesniegumiem un tiem pielikumā

¹⁴ KPL redakcija uz 2017.gada 25.aprīli.

¹⁵ Sk. arī Satversmes tiesas tiesnešu Sanitas Osipovas un Inetas Ziemeles atsevišķās domas lietā Nr.2015-19-01, 8. un 9.punktu.

¹⁶ Sk., piem., Satversmes tiesas 2016.gada 29.aprīļa sprieduma lietā Nr.2015-19-01 16.3.punktu.

¹⁷ Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2018.gada 20.jūnija lēmuma lietā Nr.SKK-J-133/2018 12.2 punkts.

pievienotajiem dokumentiem nekonstatē, ka Jūsu Pieteikuma izskatīšanā būtu pārkāpts, kāds no minētās normas noteikumiem. Turklāt arī savā iesniegumā tiesībsargam Jūs neesat uz to norādījis un pamatojis. Savukārt attiecībā uz piekritību vēršu uzmanību, ka saskaņā ar KPL redakciju, kas bija spēkā uz 2017.gada 25.aprīli, KPL 657.panta trešajā daļā bija noteikts, ka “pieteikumu par jaunatklātiem apstākļiem izskata prokurors pēc sākotnējā kriminālprocesa izskatīšanas vietas”¹⁸. Savukārt pašreiz spēkā esošā KPL redakcija paredz, ka pieteikums iesniedzams prokuratūrai pēc sākotnējā kriminālprocesa izskatīšanas vietas (KPL 657.panta pirmā daļa), nenosakot, ka tas tur ir arī izskatāms. Minētais saistīts jau ar iepriekšminēto KPL 657.panta otro daļu, tādējādi nosakot nepieciešamību nodrošināt prokurora neitralitāti un objektivitāti pieteikuma izskatīšanā.

Ar cieņu
tiesībsargs

J.Jansons

¹⁸ KPL redakcija uz 2017.gada 25.aprīli.